

SLOVENSKI NAROD.

Izhaja vsak dan zvečer, izimši nedelje in praznike, ter velja po pošti prejemati za avstro-ogrsko deželo za vsa leta 25 K, za pol leta 13 K, za četrt leta 6 K 50 h, za eden mesec 2 K 30 h. Za Ljubljano s pošiljanjem na dom za vsa leta 24 K, za pol leta 12 K, za četrt leta 6 K, za eden mesec 2 K. Kdor hodi sam po pošti, velja za celo leto 22 K, za pol leta 11 K, za četrt leta 5 K 50 h, za eden mesec 1 K 90 h. — Za tujce dežele toliko več, kolikor znaša poštnina. — Način naročila brez istodobne vplačilne naročnine se ne ozira. — Za ostanila plačuje se od petorstopne peti-vrste po 12 h, če se ostanilo enkrat tiska, po 10 h, če se dvakrat, in po 8 h, če se trikrat ali večkrat tiska. — Dopisi naj se izvolijo frankovati. — Rokopisi se ne vračajo. — Uredništvo in upravnništvo je na Kongresnem trgu št. 12. — Upravnistvu naj se blagovolijo pošiljati naročnine, reklamacije, ostanila t. j. administrativne stvari. — Vhod v uredništvo je iz Vegove ulice št. 2, vhod v upravnništvo pa s Kongresnega trga št. 12.

„Slovenski Narod“ telefon št. 34.

Posamezne številke po 10 h.

„Narodna tiskarna“ telefon št. 85.

Na adresu preuzvišenega tirana.

Iz Hrvatske, 3. junija.

II.

Sedanje gibanje na Hrvatskem je naravna posledica obstoječih socialnih razmer. Z ene strani zatiranje še tiste mrvice svobode, ki jo daje zakon, z druge strani materialno propadanje, kateremu je vzrok Khuen s svojimi pajdaši — to označuje socialno gibanje. Ovine, ki jih dela Khuen svobodnemu razvoju in napredku naroda so spravile močnejše in resnejše elemente na površje. Napredne ideje prodirajo vse bolj in zadevajo na svojem potu ob močne stebre. Da se ideje razširijo in ustanove, morajo pasti stebri ovir. Na to se dela in to se doseže — navzlic vsem puškam in bajonetom, s katerimi razpolaga Khuen. Ne sme se pozabiti, da je sila samo toliko časa vladarica, dokler niso dosti močnejši, da se ji upre. Hrvatski narod se pripravlja, da se s svojo silo upre brezzakonstvu in nasilstvu in da odstrani vzroke temu. Doseže-li svoj cilj? Mislimo, da ga doseže. Evo, zakaj tako mislimo!

Socialni značaj gibanja je čist in opravičen, povrh pa ima še močno politično podlago, ki daje sploh vsemu gibanju poseben in velik pomen. Tako pesimistični pa vendar ne smemo biti, da bi verjeli v zmago brezzakonstva nad zakonom, da bi verjeli, da pravica podleže nasilstvu. Khuen bi to seveda gledal z najzadovoljnejšim licem, ali z vsemi njegovimi strašnimi sredstvi tega vendar ne ukaže. Baza, na kateri stoji torej hrvatsko narodno gibanje, je močna. Druga okolnost, vsled katere verujemo, da doseže to gibanje svoj namen, je pa, da je celokupni narod brez razlike strank nositelj tega gibanja. Masa se je dvignila, da brani zakon proti banu in njegovim četam, ki teptajo

zakon in se ž njim igrajo brez vsakega spoštovanja. To je unikum v ustavnem življenju, to se ne more nikjer drugod zgoditi, izvzemši tam, kjer vlada ban Khuen. On si je dal užgati na čelo besede: jaz sem brez-zakonstvo in nasilje; pravica in zakon sta mrtva...

Masa se je dvignila, da zahteva uveljavljanje zakona in pravice in da odstrani tistega, ki mu jih prikrajuje. Vemo, da se narod že dolgo bori, a zaman; Khuen ne odgovarja in če odgovarja, je njegov odgovor nov udarec narodu v obraz. Khuen neče izpolnjevati zakona; »narod hrvatski zna razsajati, zna trgati telefonske žice, ali je drugače vrlo dobrodušen« — je rekel prevzvišeni tiran poročevalcu »Presse« in njegova desna roka Krajcsovics je to popoln grozeč narod, da ima ban na razpolaganje dosti žandarjev in eventualno vojakov. Kaj to pomeni? To pomeni, da bo moral narod v svojem opravičenem nezadovoljstvu z življenjem plačati, če bo zahteval svojo pravico; to pomeni, da hoče prevzvišeni tiran biti dosleden in da hoče na klice: dajte nam pravico, kruha, napredka — odgovorjati s sabljami in z bajoneti...

Tirana, kakršen je Khuen, je zaman pozivljati, naj izvršuje zakon. On je gluha za take pozive že tolikrat, ali on je vendar molčal ali pa odgovoril z novimi nezakonitostmi. Od takega moža iz nova zahtevati, naj se ravna po zakonu in po pravici, bi bilo blazno. Od njega se samo še zahteva, da se umakne z banskega stola, da more Hrvatska živeti na narodni podlagi, da se more dvigniti in napredovati... Tiran ne odstopi; on išče žrtev in čaka, da se bo zopet prelivala hrvatska kri in da se bo on naslajal ob tem prizoru... On kljubuje vsemu in izživlje vse večji odpor in kdo zna kaj se izzove... Že prelita kri draži, razburja, podžiga narod, pre-množe žrtve banove kličejo po osveti — oko za oko — zob za zob!

Naprednjak.

Srbija brez opozicije.

Menda ga ni ustavnega parlamenta, v katerem bi ne bilo kontrole nad delovanjem vlade. Opozicija je potrebna in zdrava za narod, za katerega bi se sicer nihče ne zavzel, ako bi se hotela vlada polakomniti njegovega prava. Opozicija je ob enem dokaz, da je parlamentarno življenje zdravo, da se razvija v duhu časa ter da so sloji, ki so pripravljeni braniti ustavo in narodovo neodvisnost. Opozicijo tvorijo navadno v vseh parlamentih napredni sloji, ki so v manjšini. Reakcija ima pač v vseh državah, posebno pa še v katoliških, večino. Teme je na svetu več kot svetlobe.

Tudi v srbski skupščini so tvorili opozicijo zastopniki inteligence, dočim so se druge skupine in stranke imele zahvaliti za svoje mandate več ali manj nerazsodni masi, kmetovalcem in analfabetom. Podobno razmerje, kakor je pri nas na Kranjskem med naprednjaki in izvoljencem s 36.000 glasovi. Nositelji radikalne t. j. opozicijske struje na Srbskem so bili posebno Ribarac, Avakumović in dr. Veljković. Ni bilo veliko njihovih pristašev v skupščini, a večina in vlada sta se jih bali, tako da so se lahko ponašali: Malo nas je, pak smo ljudi!

Generalu Cincar-Markoviću, sedanemu srbskemu ministrskemu predsedniku pa se je posrečilo, pri ravnanju izvršenih volitev v skupščino, popolnoma odpraviti opozicijo. S kakšnimi sredstvi se je to zgodilo, si lahko mislimo. Z zakonitimi gotovo ne. Srbski volilni zakon je unikum med vsemi ustavnimi državami. Dosegajo ga menda le še na Hrvatskem. Ves svet ve, da je bila izvolilnega odbora izključena vsaka kontrola opozicije. Kmetje so po svoji volji zapisavali oddane glasove, postavljali število volilnih listov ter objavljali rezultate.

Kar se je zgodilo pri teh volitvah na Srbskem, bi se ne smelo nikjer zgoditi, kjer se briga kdo za

to, da se parlamentarni sistem spremeni v absolutistično spako. General Cincar-Marković pa je dosegel, da bo v bodoče na Srbskem že itak kršena in strižena ustava le še na papirju, v resnici pa bo vladal absolutistično. V narodni skupščini, ki bi morala predstavljati suvereniteto svobodnega srbskega naroda, ne bo sedel noben neodvisen mož, ne bo se slišala svobodna beseda, izključena bo vsaka parlamentarna kritika.

Izmed 130 poslancev jih je izvoljenih 71 takozvanih dvornih liberalcev, ki storijo vse, kar hoče vlada. Značilno je, da je bilo izmed 183.905 oddanih glasov, celih 182.583 glasov za vladne kandidate. Še bolj značilno za politično nezrelost in vladni terorizem pa je, da pred dvema leti niso dvorni liberalci dobili niti enega glasu, sedaj pa imajo kar 71 poslancev. In to so ljudje brez vsakega političnega ali socialnega programa.

Vlada pa se ne bo dolgo veselila svoje zmage, kajti mladi naraščaj srbske inteligence je močan, njihov politični program je čist in idealen. Oni uče, da narodni napredek ne obstoji samo v programu, v patriotskih deklaracijah in v sijajnih frazah. Pravi narodni idejal se služi temveč z vztrajnim delom in železno doslednostjo, česar pa ravno pogrešamo pri dosedanjih srbskih vladah in njenih privržencih.

Parlamentarni položaj.

Kot tretja točka je na dnevnem redu današnje seje budgetni provizorij. Skoraj gotovo ne pride na vrsto. Češkim poslancem so volilci zopet dali proste roke za celo parlamentarno taktiko. Gotovo se bodo Čehi take svobode v celem obsegu posluževali. Pretežje položaja leži danes v nagodbi. Pravočasna rešitev nagodbe, posebno carinskega tarifa, pa je le mogoča, ako se doseže sporazumjenje s strankami. To pa je v sedanjem položaju skoraj izključeno. Zakrivil je dr. Körber s svojo krivično

taktiko, ki ni dopustil jugoslovanskih poslancev pred cesarja. Lahko bi se bilo vse poravnalo pri tej avdijenci, dočim sedaj ne bodo odklonjeni poslanci mirovali, dokler ne dosežejo popolnega zadoščenja. Pridružili se jim bodo vsekakor tudi Čehi in najbrže tudi Poljaki. Čez par tednov poteče rok, ko bi morala priti nagodba pred plenem. Nadalje stoji pred durmi obnovitve najvažnejših inozemskih pogodb. Nemčija pritiska, z Italijo se mora odpovedana trgovinska pogodba obnoviti do 1. januarja 1904, sicer nastopi razmerje carinske vojne. Zavlačevanje nagodbe bi imelo za vse narode težke trgovinsko-politične posledice. Na drugi strani pa je tudi resnica, da zadržuje parlamentarno delovanje parlamentarna stagnacija na Ogrskem. In ta bo še dolgo trajala, posebno ker se ne stori ničesar, kar bi pomirilo razdražene duhove na Hrvatskem.

Politične vesti.

— Današnja seja poslanske zbornice bo najbrže posvečena večinoma le hrvatskim dogodkom. Dalmatinski poslanec Borčić bo zahteval v njunem predlogu, naj vlada pojasni vzroke, zakaj ni uslišala prošnje dalmatinskih deželnih poslancev za avdijenco pri cesarju, dasi je v državnih temeljnih zakonih vsakemu državljanu zajamčena pravica, priti pred svojega cesarja. Razun predlagatelja in poslanca Herolda sta bila do sinoči prijavljena za besedo tudi poslanca Biankini in Krámař.

— Včerajšnji sklep kvotne deputacije opravičuje člani s sedanjo nesigurnostjo v gospodarskem položaju med Avstrijo in Ogrsko. Nikakor ne gre, da bi se v trenutku, ko se posvetuje parlament o novi nagodbi za deset let in o novem carinskem tarifu, čigar učinki v gospodarskem oziru se ne dajo pregledati, določile kvote za več let. Šele ko bodo carinski tarif in carinska in trgovinska pogodba nekaj časa v pravomočju, bo mogoče določiti kvoto za celo dobo nagodbe. Sicer pa je tudi gotovo, da se kvota tudi letos

LISTEK.

Kako se je sklenila zaveza ciganov.

(Iz cikla: Henry Murger: Scènes de la vie de Bohème.)

(Dalje.)

»Toda, gospod Mouton.« — — — »Da, banditje!« je nadaljeval gospod Mouton. »Oni edini so krivi vseh nesreč na svetu. Oni edini so povzročili revolucijo in assignate — dokaz: Murat!«

»Oprostite«, je rekel Rudolf, »Vi hočete reči: Murat!«

»Ne, ne, Murat. Jaz sem vendar videl njegov pogreb, ko sem bil še majhen...«

»Zagotavljam Vas« — — —

»Priredili so po njem tudi igro za cirkus...«

»To je pač Murat.«

»Toda, kaj vam pravim že skoraj celo uro?« je upil trdovratni Mouton. »Murat, ki je delal v neki kleti, gotovo! Supozicija: Ali ga Bourbonci niso dali po pravici guillotinirati, ker jih je izdal?«

»Koga? Guillotinirali? Izdal? Kaj?«

je upil Rudolf med tem, ko je on sedaj zagrabil gospoda Moutona za gumb njegovega svesnika.

»No Marata.«

»Ne, ne, gospod Mouton. — Murata! Grom in strela, razumiva se vendar slednjič!«

»Da, gotovo. Marat tedaj, lopov, ki je leta 1815. izdal cesarja. Ravno radi tega vendar trdim« — in pri tem se je vrnil gospod Mouton h kardinalni točki svojega govora, katerega je izvolil imenovati izjavo — »vsi časniki so enaki. Veste kaj jaz zahtevam, gospod Rudolf? No, supozicija: jaz bi rad dober častnik... ne velik... Dobro!... častnik, ki ne rabi nikakih fraz... Tako!«

»Vi stavite pa tudi povsem pretirane zahteve«, ga je prekinil Rudolf.

— »Časniki brez fraz!«

»Gotovo! Pazite!«

»Le dalje.«

»Toda, častnik, ki poroča čisto priprosto o zdravju kralja in zakladih zemlje. Kajti kaj koristijo končno vsi vaši časniki, ako se o tem ničesar ne razume? Supozicija: jaz sem v mairiji, kaj ne? Jaz vodim svoje zapisnike... Dobro! Tedaj, to je ravno, kakor če

bi prišel kdo k meni in rekel: »Gospod Mouton, vi zapišite vse umrle — dobro, storite zdaj to, storite zdaj ono. Tedaj, kje pa ostanem jaz? In s časniki je ravno tako.«

»Prav res«, je opomnil eden sosedov, ki je razumel to logično razlaganje.

In potem, ko je gospod Mouton prejel čestitke nekaterih stalnih gostov, ki so bili njegovega mnenja, je nadaljeval zopet pretrgano partijo domino.

»Pošteno sem mu pokazal«, je menil ter kazal na Rudolfa, ki je med tem prisedel k mizi, kjer sta sedela Colline in Schaunard.

»Kakšen domišljivec!« je rekel Rudolf k obema mladima človekoma ter z namignjenjem glave pokazal na uradnika.

»Ima pa tudi famozno glavo s temi obrvi, ki so kakor strehe kočij, in s temi mogočnimi teležimi očesi«, je opomnil Schaunard ter izvlekel pri tem iz žepa imenitno okajen ogrejevalec nosa.

»Strela! Gospod«, je rekel Rudolf, »vi imate čudovito pipo!«

»O, kadar grem v družbo, še

eno, boljše«, je odvrnil Schaunard malomarno. »Dajte mi malo tobaka, Colline!«

»Glej ga spaka!« je vzkliknil filozof, »nimam ga nič več.«

»Dovolite meni, da Vam pomagam«, je rekel Rudolf ter izvlekel iz žepa zavoj tobaka in ga položil na mizo.

Colline se je čutil dolžnega, da ponudi za to uslugo kozarec vina.

Rudolf je vzprejel. Pogovor se je sedaj obrnil na literaturo, in Rudolf, vprašan po svojem poklicu, katerega je njegova obleka zadostno izdajala, je priznal svoje razmerje z Muzami ter naročil drugo izdajo. Ko je hotel potem natakati vzeti steklenico zopet seboj, ga je Schaunard prosil, da jo pusti na mizi: njegovo vajeno uho je začulo srebrnoglase duet dveh petfrankovcev v žepih Collineja. Kmalu nato se je tudi Rudolf upil v ono stanje zgovornosti, v katerem sta se že nahajala njegova dva prijatelja, ter se jima je izpovedal glede svoje osebe.

Gotovo bi ostali še celo noč v kavarni, ako bi ne bili naprošeni, da končno odidejo. Komaj pa so na cesti

naredili deset korakov, za kar niso približno rečeno, rabili popolnoma četrte ure, ko jih je iznenadila močna ploha. Colline in Rudolf sta stanovala na obeh nasprotnih koncih Pariza, eden v Ile-Saint-Louis, drugi v Montmartre.

Schaunard, ki je popolnoma pozabil, da je brez stanovanja, je ponudil obema prenočišče.

»Pojdita k meni«, je rekel, »stanujem tu v bližini. Potem moremo še govoriti skupaj o umetnosti in slovstvu.«

»In ti nam boš muziciral, Rudolf pa bo prednašal nekatere njegovih pesni«, je rekel Colline.

»Pri moji veri, da«, je vzkliknil Schaunard, »veseli hočemo biti — samo enkrat se živi na svetu!«

Ko so navsezadnje dospeli do njegove hiše, katero je nekoliko težavno spoznal, se je Schaunard usedel na vogelni kamen, da počaka Rudolfa in Collineja, ki sta vstopila pri nekem vinskem trgovcu, da nakupita osnovnih elementov večerje. Ko sta se mu zopet pridružila, je večkrat močno potrkal na vrata, kajti nekako nejasno se je spominjal, da

ne bo sklenila parlamentarno, temuž jo določi cesarska naredba za eno leto v dosedanem razmerju. Tudi predlog dr. Fiedlerja, naj bi se carinski dohodki razdelili na obe državni polovici po konzumu, je bil odklonjen.

— Zoper ogrsko obstrukcijo se je izreklo 47 avtonomnih zastopov. Koštovci so obdoližili ministrskega predsednika, da je sam pozval velike župane, naj prireajo izjave proti obstrukciji. Posl. Ratkay je navajal cesarjevo izjavo v Brucku, da vlada ne odneha s svojega stališča. Ta vladarjeva izjava da pomeni deloma poseganje krone v politiko, deloma podžiga vlado, ker ima zaslobo pri kroni.

— Nemiški cesar je obiskal s cesarico in principi pevsko slavnost v Frankobrodu. Seveda je pri tej priliki imel tudi dolgo govoranco ter krepko izpil bokal na procvit mesta. Svoj govor je zaključil s trikratnim „hurá“.

— Ogrska kvotna deputacija je sprejela predlog posl. Falka, da se pusti dosedanje kvotno razmerje, toda le pod pogojem, da se pogodba sklene na deset let. S tem je nastala še večja zmešnjava s sklepom avstrijske kvotne deputacije.

— Dvoletna vojaška služba na Francoskem se je v senatu definitivno sprejela.

— Kriza v črnogorskem ministstvu. Finančni in naučni minister sta demisijskrala, baje vsled slabega zdravlja. Vojni minister Plamenac je že preje odstopil; na njegovo mesto je imenovan brat kneginje Miljutin Vuković. Z druge strani se navaja za vzrok ministrskim izstopom knezovo zapoved, da morajo v bodoče ministri nositi evropsko obleko mesto dosedanje narodne noše.

— Srbski poslanik v Carigradu Gručić zapusti v 10 dneh svoje mesto. Nasledoval ga bo bivši poslanik v Rimu, Vestnić.

— Proti židom. Ruski car je odobrill sklep ministrstva, vsled katerega se židom v splošnem prepove, si nakupovati zemljišča in hiše. Samo 101 okraj se jim je določil za to.

Katoliški uzori.

(Dalje.)

Transcendentalna misel v kazenskem zakonodajstvu je zlasti javno razvidna iz določb glede tistih dejanj, ki so v direktni ali v indirektni zvezi z Bogom, tako iz določb o krivi prisegi, o čarovniji, o krivoverstvu in o sakrilegijah. Zakon ni kaznoval krive prisige toliko radi tega, ker se je ž njo kršil temelj in pogoj državnega reda, marveč v prvi vrsti radi tega, ker se je s krivo prisego razžalil Bog in ker so jo proroki in evangelijske prepovedale. Kapitularij iz l. 789 prepoveduje krivo prisego le kot sramotenje Boga, sklicujoč se pri tem na drugo mozaično zapoved. Tudi če je kdo prisegajoč na ljubezen in na resnico kaj krivega potrdil, je glasom tega kapitularija storil krivo prisego, češ, da Bog je ljubezen in resnica. Skof Burkhard iz Wormsa je v svoji zbirki dekretalij zagovarjal

ga je vratar pustil navadno dalj časa čakati. Končno so se vrata odprla in Durand, ki v svoji zaspanosti ni niti najmanj mislil na to, da Schaunard ni več njegov najemnik, je kar brez vsega pustil vse tri v hišo, potem ko mu je muzik skozi lino povedal svoje ime.

Ko pa je tropesna deteljica končno z velikim naporom in z velikim trošenjem časa v resnici splezala vrh stopnic, vzkliknil je Schaunard z velikim začudenjem: našel je svoj ključ v ključavnici.

»Kaj pa je?« je vprašal Rudolf.

»To mi je uganka«, je mrmral muzikas. »Jaz najdem tu v ključavnici svoj ključ do vrat, katerega sem vzel zjutraj seboj. Hočemo pogledati Dal sem ga v žep. Ah, glejte, tu je.«

Pri tem je kazal obema svoj ključ in nato zakričal:

»To je coprnija!«

»Fantazmagorija!« je rekel Colline.

»Fantazija!« je dodal Rudolf.

»Toda poslušajte vendar!« je začel znova Schaunard čisto osupnjen.

»Kaj pa?«

»Moj glasovir ... Čisto sam igra ... čujte!« ... ut, la mi ré do, la si

kaznivost krive prisige ne z razlogi javnega reda, nego le s tem, da je glasom evangelija Kristus obsodil krivo prisego. »Ko bi krivo priseganje ne bilo kapitalno hudodelstvo, bi ga gospod v evangeliju gotovo ne bil prištel težkim hudodelstvom,« tako argumentira imenovani škof.

Čarovnija je bila kazniva zaradi tega, ker je goljufivo izkoriščanje nevednosti in neumnosti. Srednji vek je bil prepričan, da znajo nekateri ljudje s pomočjo hudiča res čarati. Čarovnija se je kaznovala kot zveza človeka s hudičem in kot sovraštvo proti Bogu. Gregor I. je prorokovalce in čarovnike proglasil za Kristusove sovražnike. Isto tako se je krivoverstvo smatralo kot žaljenje Boga in se zato kaznovalo.

Nepriprtni kapitalar mogunškega dijakona Benedikta Levite obsega precizno formulirani nazor srednjega veka o sakrilegijah. Tam je rečeno: »Kristus in cerkev sta ena oseba. Kar je last cerkve, je Kristusova last, kar se daruje cerkvi, se daruje Kristusu, kar se cerkvi vzame, se vzame Kristusu.« Ravno tako se je smatral za sovražnika Boga, kdor se je lotil kake posvečene osebe. Sinoda v Altheimu leta 916 je določila, da kdor škofu ali kakemu duhovniku kaj stori, stori to Bogu in je zakrivil sakrilegij. Kdor je posilil kako devico ali vdovo, ki se je posvetila Bogu, je tudi storil sakrilegij. Isto tako je storil sakrilegij, kdor je svojemu kralju stregel po življenju, a kaznivo to ni bilo radi tega, ker je poglavarju države stregel po življenju nego, ker je razžalil Boga s tem, da je dvignil svojo roko proti Gospodovemu maziljenju. Iz istega razloga je Ivan Salisbury proglasil vsak napad na vladarja za sakrilegij.

Niž manj jasno je ta transcendentalna ideja izražena v nekaterih drugih kazenskopравnih določbah srednjega veka. Tako na pr. v določbah glede zakona. Zakon je veljal kot božja ustanovitev in prestopki zakona tičečih postav so se v prvi vrsti kaznovali kot grehi proti božjim postavam in ne kot grehi proti državnemu redu. Ista misel se zrcali tudi v drugih določbah. Mnogozestvo na pr. ni bilo zaradi tega prepovedano, ker je nenravno in onemogoča vsako pravo rodbinsko življenje, marveč zato, ker je Bog prvemu človeku dal samo eno ženo in ker tudi novi testament prepoveduje mnogoženstvo. Zakonolomstvo ni bilo prepovedano radi tega, ker je nenravno in se ž njim ruši za državno in socialno življenje potrebni pravni red, nego le, ker človek ne sme kršiti in razdirati zveze, ki jo je sklenil Bog. Kdor prelomi zakon, razžali Boga, Kristusa in cerkev, to je bila vodilna ideja, ki je tudi odločevala pri kaznovanju vseh prestopkov zoper pravost, med tem ko se državni in socialni oziri niso čisti nič upoštevali.

(Dalje prih.)

Dnevne vesti.

V Ljubljani, 5. junija

— **Deželnovladna policija pri delu.** Pred nekaj dnevi smo pod tem naslovom pri bčili notico glede aretovanja g. dr. Pegana na južnem kolodvoru. Na svojo notico smo dobili popravek, ki ga priobčujemo iz gole vljudnosti, ker po zakonu nismo dolžni taci popravkov priobčevati. Pri deželnovladni policiji so sicer specialisti v tiskovnih rečeh,

a popravkov vendar ne znajo sestavljati. Poslani nam popravek se glasi: Oziraje se na določbe § 19. tisk. zakona prosim cenjeno uredništvo, da glede v št. 123. »Slovenskega Naroda« z dne 2. t. m. nahajajočega se članka »Deželnovladna policija pri delu« objavi sledeči popravek: »Ni res, da deželnovladna policijski organilové z v nemo invstrajnostjo gospoda Sirovatko, ki ga je hrvatska vlada obdoližila, da je znane oklice zoper bana razposlal. Dalje ni res, da je podobnost, ki jo ima baje g. dr. Pegan z imenovanim in klic »Živila Hrvatska« policijske organe tako premotila, da so kar prijeli dr. Pegana in ga odgnali v stražnico. Res pa je, da sploh nikdar nisem dobil naročila, g. Sirovatko loviti in da tudi nobeden drug policijski organ deželne vlade takega naročila ni imel. Zategadelj pri svojem uradovanju na južnem kolodvoru na gosp. Sirovatko še mislim nisem. Gospoda dr. Pegana pa sem dal privedi iz popolnoma drugega uzroka.« V Ljubljani, dne 3. junija 1903. Josip Schwaiger, c. kr. policijski official. Vsakdo vidi, da so v tem popravku stvari, katerih gosp. Schwaiger ni legitimiran popravljan. No, mi smo prijazni ljudje in radi storimo kako uslugo. Zato smo tudi ta popravek priobčili. Povedati pa moramo tudi, da se jako čudimo, zakaj g. Schweiger slučaj g. dr. Pegana ni popolnoma pojasnil. Če že govori o stvareh, katerih ni legitimiran popravljan, zakaj ni povedal vzrokov, iz katerih je dal dr. Pegana »privediti«. To namreč abso lutno ne gre, da se ljudje kar meni nič tebi nič primejo in »privedejo« na stražnico, ko je vlak odšel, pa se jih izpusti. Dokler se ne pojasnijo vzroki, vsled katerih je bil g. dr. Pegan prijet, dotlej nam mora gosp. Schwaiger že dopustiti, da mislimo, da je bil njegov up — ujeti Hinkota Sirovatko.

— **Prošnja do gospodov državnih poslancev.** Piše se nam: Razmere na Hrvatskem postale so take, da je groza. Ni dovolj, da odpirajo privatna pisma, ter zaplenjajo brzojavke, sedaj se je pričelo strogo paziti na trgovska pisma, ki prihajajo iz Kranjske na Hrvatsko. Slavnemu uredništvu »Slovenskega Naroda« prikladam pismo neke veletrgovine iz Notranjske. Le-ta ima trgovinsko zvezo z Hrvatsko. Iz pisma je razvidno, da hrvatski odjemalci dobé pač robo, račun pa kar povrsti izginejo na hrvatskih poštah. Z ogorčenjem piše trgovec: »To so razmere, ki trgovcu mnogo škodujejo, pa tudi mu dajejo nepotrebnih opravil.« — Gospode državne poslance opozarjamo na te — sosebno za trgovce — usodepolne nedostatke in jih prosimo, naj se v državnem zboru z vsemi močmi za to resno stvar zavzamejo.

»Nebesa, kaj sem tu storil!« je vzkliknil Schaunard. »Zmotil sem se! To ni moje stanovanje!«

»Gospod«, sta se obrnila nato Colline in Rudolf istočasno k mlademu možu, »oprostite dobrohotno: naš prijatelj je pijan kakor kanon!«

Nenadoma pa je prešinil Schaunardovo megleno pamet žarek svetlobe: raztolmačil je namreč na vratih sledeče s kredo napisane besede:

»Bila sem trikrat tu, da dobim svoje novoletno darilo. Phemie.«

»In vendar sem tu v svojem stanu!« je upil Schaunard. »Tu je vizitka, katero je Phemie zame pustila na novega leta dan — to so torej moja sobna vrata.«

»O Bog, moj gospod!« je rekel Rudolf, »jaz sem v resnici popolnoma zmešan.«

»In bodite prepričani, gospod«, je pristavil Colline, »da sem jaz za svojo osebo s sto odstotki deležen konfuzije svojega prijatelja.«

Mladi mož se je zasmejal na vse grlo.

»Ako izvolite za trenotek pri meni vstopiti«, je rekel potem, »spozna vaš prijatelj gotovo svojo zmoto, kakor hitro vidi prostore.«

»O, rade volje.« (Dalje prih.)

— **Iz učiteljskih krogov** se nam piše: Blagovolite sporočiti slavnemu uredništvu »Eduinosti« in »Slovenca«, da se nahaja ono slovensko učiteljstvo, ki je pohitelo v nedeljo v Zagreb v največjem strahu, ker ne zna imena onih, ki so bili v binkoštnih praznikih zaprti in ranjeni. Kakor zadnji odhodnik iz Zagreba smo šteli svoje drage, a manjkal ni nihče. Imeli smo se izvrstno v senoi vojaških in žendarmerijskih bajonetov in naša predavanja o turških »bunah« v šoli bodo sedaj prav v nazorna, vporabljalj bodo med vse formalne stopnje, ker smo doživeli vse ad personam. V kratkem izdamo tudi slavnostno koračnico bana Khuena, ki se igra na dindule.

— **Iz državnega železniškega sveta.** Predvčerajšnjim se je konstituiral državni železniški svet. Župan g. Hribar je bil izvoljen v odsek za obšne zadeve, ravnatelj g. Luckmann pa v odsek za trgovinske tarife zadeve.

— **Ilustracija tržiških razmer.** Pred binkoštnimi prazniki je bil v Trstu aretovan neki Edmondo Cosani. Nekateri tržiški listi so poročali, da je bil Cosani aretiran zaradi iredentovskih demonstracij o priliki predstave opere »Ernani« v gledališču »Politeama Rossetti.« Zdaj pa se čuje, da je bil Cosani aretovan, ker je policija izvedela, da je ta pošteni pri zadnjih obšč. ozir. dež. zbor. volitvah v Trstu za primerno plačilo v III. volil. razredu nič manj kakor tridesetkrat glasoval, vselej na druga imena. Pri hišni preiskavi so baje našli večje število volilnih legitimacij. Oblastva so vsled Cosanijevega pripoznanja hotela tudi proti nekaterim obč. svetnikom nastopiti, toda namestnik grof Goëss je to preprečil, boječ se škandala.

— **Društvo »Pravnik«** priredi svoj izlet v nedeljo 28. t. m. v krasni ob morju blizu Trsta ležeči Devin. Ker je naslednji dan praznik, se nudi izletnikom prilika, združiti z izletom še obisk drugih krajev morske okolice. Več o izletu prihodnjé.

— **Društvo zdravnikov na Kranjskem.** V soboto, dne 6. t. m., ob 8. uri zvečer vršil se bude v klubovi sobi restavracije »Pri Slonu« izvanreden obč. zbor.

— **Planinski izlet.** »Slov. planinsko društvo« priredi v nedeljo, 21. junija, izlet na Krin.

— **Iz sodraške fare** se nam poroča: Neko nedeljo preteklega meseca, ko je bilo v farni cerkvi navadno polno ljudi pri maši, je gospod administrator B. na leci svoje ovčice šibal, kakor kak trdosrčen pastirček gospodarju spadajoče kravice. Med drugim je rekel in podvojil: »Ves sodraški trg je gnjil.« Po minuli maši se je po trgu splošno opazilo in slišalo, da so radi te pridige možje in žene, fantje in dekleta ter še celo pobožne in stare ženice mrmrale, godrnjale in klele, sploh pa povdarjale: »Oh, blaženi prejšnji gospodje duhovniki: Voglar, Tic in drugi; sedaj vidimo, kaj smo imeli!« Ko se je potem še pozitivno poizvedelo, v kakem tiru je politična gonja, prišlo se je do zaključka: da administratorjeva logika šepa na obeh nogah; kajti ravno neki glasovi tržkih merodajnikov so pripomogli, da je županski stol zasedel mož, ki je g. administratorjevega sistema. Vprašanje toraj nastane: koga je v prvi vrsti šel k »trškeje gnjilobi« pristevati? Pozneje je označen gospod na leci trčil: da meščani, trgovci in obrtniki nimajo pravih verskih sre, — in da le in samo iz kmetijskih sre ni lahko verskega čustva izrjavati. Dalje je označen gospod preteklo nedeljo na leci zopet tržane »regimentno« oštel in jim marsikaj nedostojnega očital. No, če bode gospod administrator zanaprej tako splošno šibal svoje ovčice kakor je že večkrat, potem je misliti, da se tudi v kmetijskih sreih verski čut ohladi ali še celo mogoče izgini iz njih. — Kot kmetje in vdani prijatelji duhovskega stanu ter v pravem pomenu besede verni kristjanje, č. gospodu administratorju prijazno in spoštljivo svetujemo: da naj v prihodnje prejenja s terorizmom v tem, da ne bode dalje brez poudara farane nedostojno šibal; ker drugače bi farne ovčice, mesto da bi se okoli dušnega pastirja pohlevno in v prilog duševnega razvoja pasle se p

Tržki kmet — i — i.

— **Za narodno veselico v Mariboru** dne 7. t. m. v prospeh družbe sv. Cirila in Metoda se vrše mnogovrstne priprave. Oglasilo se je tudi mnogo pevskih društev in pev-

cev, kateri se uljudno prosijo, da se snidejo točno ob pol 3. uri v »Narodnem domu« k skupni vaji. — Zvečer priredi čitalnica v veliki dvorani ples. Na mnogobrojno udeležbo vabi še enkrat cenjeno občinstvo. Pripravljalni odbor.

— **Za Zajzero na Koroškem!** Prenapetneži nemškega planinskega društva mislijo, da imajo kak monopol na naše lepe slovenske planine in da smejo samo oni tam delovati. Odkar je zilska podružnica slovenskega planinskega društva hvalevredno sklenila, da postavi v Zajzeri planinsko kočjo ter je tudi že nakupila lepo senošet, ta gospoda nemška nima več miru. Beljaška sekcija nemškega planinskega društva je v svoji zadnji seji sklenila, da povéča svojo kočjo v Zajzeri za eno nadstropje ter tako dela zoper nameravano slovensko kočjo. Načrte in proračune že imajo, za denar na pumpajo še nemške brate v »rajhu« — pa bo! A delovanja vnetih slovenskih planincev s tem gotovo ni kakor ne bodo mogli omejiti!

— **Narodni napredek.** Slovenska posojilnica v Glinjah je kupila Poschinginjevo gostilno v Borovljah za 23 000 K; ter hoče v njej v kratkem otvoriti svojo podružnico in »Narodni dom«, da se Slovenecem ne bo treba več bati nestrpnosti od strani »dougega Pepca«, ki nikjer ne more slišati slovenske besede.

— **Iz Šmihela pri Pliberku** se nam piše: Vesti, katere so se zadnje dni raznesle po okolici, da se igra in veselica dne 7. junija, ta je prihodnjo nedeljo, zaradi kužne bolezni ne bodeta vršili, so popolnoma izmišljene. Raznašal jih je le znani nemškutarski hujskač dr. Trebuhar iz Globasnice, da bi s tem odvrnil nekoliko obiskovalcev. Zavedni Slovenci se gotovo v tem večjem številu udeležijo te nenavadne veselice, ki bo edina te vrste na Koroškem. Torej na svidenje v nedeljo, dne 7. junija, v prijaznem Šmihelu.

— **Pivo delniške družbe združenih pivovaren žalec in Laški trg.** Kakor se nam poroča, pridobiva delniška družba združenih pivovaren žalec in Laški trg v Ljubljani za svoje izborno pivo po Ljubljani in po celi Kranjski vedno več odjemalcev. Pivo je res izvrstno. Povodom otvorjenja nove gostilne g. Matija Dolničarja v Šmarini na binkoštni ponedeljek, se je točilo izključno pivo omenjene domače tvrde in se je v obče priznavalo, da je to pivo res eno najboljših. Pivcem, ki radi pijejo dobro pivo, priporočamo to domače pivo.

— **Zasačena tatinska družba.** Ze včeraj smo na kratko omenili, da so pri Laškem trgu zasačili nekatere člane one razupite in druzne tatinske družbe, ki ima celo vrsto ubojmov in tatvin na vesti. Ta družba je že dlje časa strašila v onih krajih in je bila jako dobro organizovana ter izvršila več skrajno predznih ulomov. Dne 1. junija se je orožniškemu stražmojstru v Laškem trgu posrečilo, zasačiti nekega Vincencija Vogo. Zunanost tega človeka se je popolnoma vjemala z osebnim popisom onega človeka, ki je pred kratkem v Slinivci izvršil neki umor. Naslednji dan je isti orožniški stražmojster v Rečici zasačil znanega berača Franca Kolovratnika. Ta je pri zaslišanju priznal, da je bil vdeležnik pri vseh ulomih, ki so se zadnji čas zgodili. Kot berač je hodil po hišah, da izvoluni kje in kako bi se dali kaj ukrasti, kadar pa so potem njegovi pajdaši šli na delo, je on stal na straži. Tudi je izdal tri svoje pajdaše. Poglavar tatinske družbe je bil neki Umek, glavna tatova pa neki Meglič in neki Slanek. Orožniki so vse tri zaprli in love sedaj še ostale člane te tatinske družbe.

— **Izpred tukajšnjega potrotnega sodišča.** Anton Šiška, 26 let stari mizarski pomočnik, enkrat zaradi hudodelstva javne sile in težke telesne poškodbe, trikrat zaradi prestopka zoper telesno varnost in trikrat zaradi drugih prestopkov že kaznovan, je pred Karmelitskim samostanom na Selu zvečer 2. malega travna po kratkem besedovanju piskarskega pomočnika Miho Miklavca iz Most z neko ojstrino, najbrže z diletom, po desnem očesu in dvakrat po glavi udaril. Vsled zadetega udarca po desnem očesu je Miklavc, kateri je že pred 30 leti na levem očesu ponesrečil, svoj vid popolnoma izgubil. Ker je bil Šiška po izreku porotnikov hudodelstva težke telesne poškodbe krivim spoznan, ga je sodišče na 5 let z enim postom na mesec poostrene ječe obsodilo. — Dne 8. pros. prišla sta v Trstenik Janez Čik, sploh »Jenarček«, mlinarski pomočnik iz Leš in njegova ljubica, brezposelna dekla Marija Korbar, po domače Brezarjeva iz Mengša, s katero se je že dlje časa okoli potepal. Zgledala sta se pri tamošnjih posestnikih Janezu Rebolju in Ant. Zaplotniku, rekla sta, da sta pogorela,

kazaje neko spridevalo ter sta prosila podpore. Rebolj jima je podaril šest jeternih klobas, potem jima je dal še 60 vin. denarja, katere je vzel iz nezaklenjenih miznic. Obdobjenca sta zaklenjenem v veži in Rebolj pastir je dobro videl, kako je Čik stegnil glavo skozi sobne duri ter imel priliko opazovati, kje ima Rebolj shranjen svoj denar. Nato so šli vsi domači na delo, le gospodarjev oče je bil v drugi sobi pri otroku. Šele zvečer je Rebolj zapazil, da mu je iz miznice izginila usnjata listnica z vsebino 100 K in poštena nakaznica za 50 K; 100 K cekinov pa, kateri so bili shranjeni na dnu miznice, tat ni zapazil. Sum se je takoj obrnil na Čika in njegovo spremljevalko, to tembolj, ker sta tudi Zaplotniku ukradla iz hiše žične, vredne 8 K, katere je pa ta drugi dan od Čika nazaj dobil, valed groženja, da ga bo orožnikom ovdal. Čik ima dosedaj vsesкуп 37 kazni, med temi 13 zaradi tatvine, Marija Korbar pa 18. Oba zatočenca tatvino pri Rebolju trgovatno tatita. Porotniki so vprašali, če je Čik tat iz navade pritrtili in sidišču ga je na 5 let težke z enim postom na mesec poostrene ječe, Marijo Korbar pa le zaradi prestopka tatvine na 2 meseca zapora obsodili; oddala se bodeta tudi po prestani kazni v prisilno delavnico.

— **Na naboru** je bilo danes izmed 56 došlih fantov 19 potrjenih v vojske.

— **Tatvina na Bleiweisovi cesti.** Včeraj popoldne med 3 in 7. uro je dosedaj neznan tat ukradel soprogi knjigovodje Emiliji Dralka iz stanovanja na Bleiweisovi cesti št. 9 med časom, ko je bila od doma odsotna, dva zastavna lista, v katerih je bila zastavljena zlata ženska ura in srebrni noži in vilice; zlato žensko uro, vredno 72 kron, zlato zapestnico z granati, zlata uhana z diamanti, 2 zlata uhana z ametisti, 2 zlata po 20 K, 1 srebrni goldinar po 2 K. Tat je najbrže odprl stanovanje z vtrihom ter je po sobi vse razmetal.

— **Veja ga je pobila na tla.** Ivan Jager vlivar v Samasovi tovarni je šel danes jutraj po Karlovski cesti na delo v tovarno. Pri Ahlinovem posvetstvu odlomila se je ravno v tem trenutku, ko je prišel Jager mimo na jesenovem drevesu debela suha veja in je padla istemu na glavo, da ga je pobila na tla. Jager je zadobil vrh glave veliko rano in so ga morali prenesti na policijsko stražnico na Karlovski cesti, kamor so poklicali zdravnika, da ga je obvezal.

— **Topničarji v mestnem logu.** Danes jutraj so imeli topničarji v mestnem logu vaje in so streljali s kanoni. Strelji so ljudstvo splašili, ker se je pri prvih strelh mislilo, da se signalizira ogenj. Na Golovcu pa so imele vaje infanterije.

— **Nezgodba.** Anton Matičič, 14 let star, kajdarjev sin iz Ivanje Sela, občina Rakek, je pri nakladanju stavbinskega lesa ponesrečil. Padel mu je tram na levo nogo in mu jo nad kolonom zlomil. Ponesrečenca so pripeljali v deželno bolnico.

— **Denar pobral je v frančiškanskem samostanu** hlapec M. H. za kruh, katerega je oddala tje Marija Potočnikova na Sv. Petra cesti št. 5. Hlapec je denar pridržal zase in ga zapravil.

— **Kamen zagnal v vlak.** Včeraj popoldne je v bližini postaje Brezovica neznan zlikovec zagnal kamen v poštni vlak. Kamen je priletel skozi okno v poštni voz in je ranil poštnega uradnika na nosu.

— **Ulom.** V stanovanje Neže Filipičeve, delavke v tobačni tovarni na Poljanski cesti št. 13, je včeraj zvečer neznan storilec s silo udrl in ji ukradel iz nezaklenjene omare 21 kron 60 vin. Sumljiva je tatvine neka ženska, ki v isti hiši stanuje.

— **Pes ušel.** Dne 2. t. m. je iz mešanega vlaka ušel črn velik pes z imenom »Otelok«. Pes, ki je last družbe »Leonidas«, je vreden 2000 kron. Kdor ga najde, dobi nagrado 25 kron.

— **Ponarejen bankovec za 10 kron** je hotel v kranjsko hranilnico dati neki kmet, katerega je dobil na sejmju in ni sam vedel, da je ponarejen.

— **Zlat prstan ukradla** je 14letna deklica M. Št. v prodajalnici urarja Ivana Somnitza na Sv. Petra cesti št. 16.

— **Nepošten vajenec.** Kuha-rici Mariji Klemenčič na Ambroževem trgu št. 3 je ukradel mizarški vajenec I. K. iz sobe 1 K 90 vin. Vajenec je v hiši nekaj pomagal.

— **Iz Amerike** se je pripeljalo danes jutraj 10 oseb.

• **Najnovejše novice.** Konkurz pri svetovavlaški posojilnici. Včeraj je prišla prva rubenka komisija v posojilnico. Rubil je dr. Kopecki 70.000 kron. Takoj je

upravni svet sklenil zaprositi za konkurz. Prošnjo že ima praško trgovinsko ministertvo. Posojilnica je zahtevala zopet žrtvo. Vencelj Adner, ki je imel celo svoje imetje vloženo v posojilnici, je med službo božjo zblaznil. — S poštnim vozom po begnil. Voznik pošte v Budimpešti, Mična, je ušel z vozom, v katerem je bilo do 500.000 kron. — 6½ milijonov je zgorelo v zastavljalnici v Neapolju. Za 2 milijona dragocenosti je bilo shranjenih v železnem zaboju, ki so ostale v plamenu nepoškodovane. Zastavljalnica ni bila zavarovana. — Škoda vsled poplav v Kansasu se ceni na 200 milijonov dolarjev. — Grozne neurje so imeli v Sremu. Štiri ure so trajali nalivi s točo. Žetev je uničena. V okraju Indija se je deloma porušilo 20 hiš. — Ustrelil se je v Libereci trgovec s suknom Elger dan pred porotno obravnavo zaradi sleparske krivde. — Rop. V Budimpešti so vdrl pri belem dnevu roparji v stanovanja zdravnika dr. Lehnerta, zvezali zdravnikovo ženo ter hišo izropali. — Vlak je povozil blizu Turina gluhega župnika Veriano. — Priorja samostana Lablachere so zaprli ker je dal samostan zazidati, da bi ne mogla oblast menihov izgnati. — Vlak je povozil blizu postaje Leonstein na Korškem mehanika Skurianca. Odtrgal mu je obe nogi. — Z gobami se je zastrupila v Soldunu v Švici cela rodbina, stariši in štirje otroci. — Smodnišnica se je razletela v Bigangari pri Bergamu. Dva delavca je raztrgalo na kose. — Zaročena šolarica. Ker je šolska oblast v Poznanju ukazala, da morajo poljski otroci, ki se nečije učiti veronauka v nemškem jeziku, obiskovati šolo do 17 let, zaročilo se je več šolaric, da na ta način prisilijo svoj izpust iz šole. — Stekel pes je ogrizel devet otrok v Lasnitu pri Gradcu. — Strela je udarila v tovarno za lesno volno v Št. Vidu na Moravskem. Cela velika tovarna je zgorela. — Grozen samomor. V Gičinu si je uradnik A. Orka, ki je izvršil večja poverjenja, zabodel kuhinjski nož v prsni ter ga s kladivom zabil še globlje. — Župnik ponarejalcev denarja. V Oravici pri Temešvaru so zasacili večjo družbo ponarejalcev denarja, kojih glava je bil župnik Mikrova.

• **Civilna lista ruskega carja.** Neki ruski kolekar, ki je prinesel civilne liste vseh vladarjev, je bil zaradi tega zaplenjen. Vendar je svet izvedel, da je najvišja lista ruskega carja. Car ima tako visoke dohodke, da pride na vsako minuto 405 frankov, na vsako uro pa 24300 frankov, kar znaša na leto lepo svotico.

• **18 dvobojev** je že izvojeval Rus Gjerkanov. Poslednjič se je bil v Hamburgu s nekim visokim ruskim častnikom. S Hamburga je odšel v Kodanj, kjer so ga Danci gledali kakor kako čudo, ker ne poznajo dvoboja. Dosedaj še ni bil nikoli ranjen. Pruski častniki mu to srečo gotovo zavidajo.

• **Jubilej v Turčiji.** Kmalu bo preteklo 450 let, kar so zavzeli Turki Carigrad. Pričakovati bi bilo, da bodo Turki 450letnico tega znanja tako važnega dogodka z velikimi slovesnostmi proslavili. Pa v Carigradu ne kažejo posebnega veselja in volje do tega. Osvojitelji, pred katerim je nekoč trepetala cela Evropa, ki si je poleg drugih pokrajin osvojil tudi celo Ogrsko in prišel s svojo vojsko prav pod ozidje dunajskog, postal je sedaj zelo ponižen, pasiven poslušalec evropskega koncerta. V teh 450 letih Turčija pa ni napredovala, ampak grozovito nazadovala.

• **Nov ameriški šport.** Pred nekaj tedni teklo ste dve igralki za stavo po stopnicah v 23. nadstropje nekega velikega hotela v New-Yorku. Kot prvo derilo je bil določen vojni listek v Evropo. Prva igralka je prišla v 6 minutah v 19. nadstropje in je potem rabila še 4 minute, da je dospela do vrha, ker so ji moči skoro popolnoma pošle. Njena koleginja ji je pa bila vedno za petami, zato je ravnatelj hotela veličavno podaril obema vozne listke v Evropo.

• **Stolp miru** bodo začeli zidati v kratkem Amerikanci v New-Yorku; nabrali so v to svrhu že 10 mil. mark. Načrt je napravil ameriški kipar Ruckstuhl. Stolp bo stal na obali Hudsona. Sezidan bo v jonskem slogu na 300 kvadratnih čevljev široki podlagi. Visok bo 600 čevljev, širok 40 čevljev, a na vrhu bo urejen kot svetilnik. Na spredni strani bo uklesana 100 čevljev visoka slika miru. Podnožje bo okrašeno s slikami, ki bodo predstavljale znanost, umetnost, književnost in slavne može.

• **Človeško lobanje in kosti** so našli v nekem zelo starem vo-

tlem drevesu blizu Rodeza, v francoskem departementu Aveyronu. Pri kosteh je bila medena igla, zapon od jermena in novce iz l. 1552. Po teh znakih bi moralo biti to okostje kakega ark e buzira iz one dobe. Slednji je najbrž bežal pred zasledovalci, ter splezal na drevo in padel v njegovo votlino. Ker se pa vsled prevetike tesnobe ni mogel izvleči iz nje, je najbrž umrl notri od gladi.

• **Daljina in trajanje morskih valov.** Kakor je razvidno iz podatkov hidrografskega urada v Washingtonu, je bil najdaljši val pol milje dolg in je trajal 35 sek., dokler je prišel okoli ene stalne točke. Vsled hudih vetrov nastanejo v Atlantskem oceanu valovi, ki so dolgi do 160—200 m in trajajo 10—11 sek. Visoki so navadno po 13—15 m, srednja višina pa znaša do 9 m. Vsi ti podatki veljajo za valove, ki nastanejo vsled hudih vetrov. Valovi pa, ki nastanejo vsled potresa, so daljši in močnejši.

• **Skrb za obči blagor v Ameriki.** V Združenih državah se darujejo vsako leto ogromne svote v splošno koristne namene. Leta 1901. so baje znašali darovi 107.360.000 dolarjev. Največ je darovala gospa Lelaud Stauffer, namreč 30 milijonov dolarjev. Leta 1902. so znašali doneski v dobrodelne namene 146.869.000 dolarjev. Najmanjše svote so znašale po 5000 dolarjev. V cerkveni metodisti se je nabralo v prošlem letu 21 milijonov dolarjev in neki W. S. Stratton je daroval 14 milijonov dolarjev za uboge. Bode je tudi v Ameriki več, kakor se navadno misli. Da bi temu odpomogli, sklenili so Amerikanci ustanoviti v Washingtonu dobrodelno društvo z začetnim kapitalom 10 milijonov dolarjev. Tako bo gotovo marsikateri, kateri se je dosedaj bal kaj darovati iz strahu pred zlorabo, rad podaril večje svote, ker bo prepričan, da imajo to skušeni ljudje v rokah.

Nemiri na Hrvaškem.

Hrvatski ban grof Khuen-Hedervary je prišel včeraj nenadoma na Dunaj in je bil popoldne v posebni avdijenci pri cesarju. To je tekom nekaterih dni že druga avdijenca hrvaške bane pri cesarju. Policija se je po vsi pravici bala novih demonstracij proti banu in je radi tega ukrenila obširne varnostne odredbe. Po avdijenci je imel ban dolgo posvetovanje z ministrom Kallayem in z ogrskim ministrom a latere. Zvečer se je ban odpeljal v Budimpešto in od tam menda direktno v Zagreb.

Glas iz Zagreba. Bračo Slovenci! Ocean Hedervaryevih nasilja dieli nas: pošta in brzjavne iz Hrvatske ne polaze iz Ljubljane. Zato evo ne dobivate od nas glasa! Zato ne možemo, da Vam izrečemo svoje oduševljenje, svojo ljubav, svojo hvala, što se tako bratski zauzeste za nas. Dodajte nas pohoditi u bieli Zagreb. Hteli smo Vam odkriti čustva duša naših: bilo nam je za branjeno. Vas su, braćo, pozvali, da ostavite Zagreb i ne znamo, kako je to djelovalo na Vas. Mislimo ipak, da ste od nas otišli s potpunim razumijevanjem prilika naših, odnošaja hrvatskih; mislimo, da su Vam one bajnete i svetle sablje, ona pucnjava iz revolvera i kasanja vojništva jasno pokazale sredstva, s kojima se drži Khuen na banskoj stolici, ali mislimo ujedno, da Vam je ono bio najveći dokaz ljubavi naše, zahvalnosti naše. . . Ako Vam sada ne možemo iskazati osjećaja naših, ne zamjerite. Ime Vaše nosimo u našim srcima. Uz milu braću Dalmatince, koji su herojskim načinom pokazali brigu svoju za biedne Khuenove robove u Banovini, Vaše je ime svima u srcu i na ustima! Kad biste mogli čuti, što mi govorimo i kako se razpravlja o Vama u Zagrebu! Ime Slovenac danas je u nas ideal, žarka iskra, koja zapaljuje? Ne čudite se, što niste našli naših izljava hvala ni na shodu, ni kasnije: nijedan list i malo nepoćudan ne odlazi iz Hrvatske! Iz Azije bi se laglje korespondiralo s Europom u revolucionarno doba, nego li danas iz Hrvatske sa Slovenijom!! Kad se umire vremena, kad postignemo cilj svoj — postići ga moramo —, onda ćemo pohrliti, da Vam iskažemo svu ljubav svoju, svu hvalu svoju. Do onda rastavljena, ljubljena braćo mislite na nas, Khuenovo roblje, roblje magjarskog barbarstva. Suznim Vas očima pozdravljamo! Svi utamničeni šalju Vam mučeničke pozdrave! — Zagrebačke Hrvatice.

Iz zapora izpuščena je bila Zagjorka (gospa Marija Jurčeva) soursenica "Obzora", ki je bila povodom binokstnih izgovorov v Zagrebu aretirana.

Iz Oseka se poroča, da je vlada dijakom prepovedala nositi čepice, kakor jih nosi narod v Liki. Menda bode vlado v oči napis "Živila Hrvatska". Od istotam se poroča, da je policija prišla na sled tajni socijalno demokra-

tični organizaciji. No, socijalni demokrate nimajo navade delati "zarote" in zato mislimo, da je vlada vrgla to novico v svet, da bi se filistri malo prestrašili in bi mislili, da je na Hrvatskem morda le ban pravi mož na pravem mestu.

Iz Mača, okrožje Zlatar, se nam piše: Došel je sem en eskadron ulancev št. 5 iz Varaždina, ki vrše v Maču pravo policijsko službo. Na konjih, z nabitimi puškami vodijo demonstrante v zapore po zapovedi famoznega madjarona Brajdića. Slednji je pobegnili ponoči iz Mača v grad grofice Ritter ter se ne upa iti ven, ker se boji napada; tudi uraduje ta čas tam. — V Zlatar je došla cela stotinja vojakov iz Zagreba in se tam nastanila. Ko se je to zgodilo v Maču, napadel je razljučen narod grad Zajezdo, kjer stanuje znani madjaronski poslanec Vladimir pl. Halper, c. kr. komornik. Iz zgornje strani gore Ivančice napadel je narod na štirih krajih grad, razbil vsa okna, udrl na vrata notri in vse opustošil. Ko so začeli kmetje, da prihajajo orožniki, so pobegnili v goro in od tam streljali na grad. — Kotarski predstojnik Prikril je bil jako vznemirjen, ko je dobil od barona Fiedlerja iz Mihovljan poročilo, da se v Radoboju puntajo kmetje radi tega, ker jim hočejo vzeti madjaroni sejm in ga prenesti v Sv. Jakob. Predstojnik je došel v spremstvu orožnikov tja in začel na trgu v Radoboju prav izzivajoče kričati: »Kje so puntarji? Naj pridejo, če imajo korajžlo! Razume se, da je narod silno razburjen. — Med tem ko se je to godilo v Radoboju, je dal predstojnik Schmidt v Krapini oklicati, naj Krapina ne posluša opozicije, temveč naj čuva svoje stare pravice! Kmetje so razljučeni nad madjaronsko brezobzirnostjo in je prišlo do spopada z orožniki. Radi sile vojaštva, ki je v Zagorju, imajo kmetje sestanke ponoči v šumah. — Na noč od 2. do 3. t. m. je prišlo v Vel. Trgovišču in v Zaboku do nemirov; kmetje so opustošili kolodvor ter potrgali brzjavne in telefonske žice. Orožništvo je prišlo prekasno. — V istem času je prišlo tudi v Bistrici poleg Zlatara do nemirov, kjer so hoteli kmetje napasti grad madjaronskega barona Hellenbacha. Enega seljaka so zaprli in ga na vse močje načine izpraševali, kdo vodi celo akcijo, a seljak ni niti odgovoril, samo kričal je: »Dajte nam pravico! Dajte nam drugega bana!« — Mačansko nočno patroljo so v noči od 1. do 2 t. m. po daljšem zaslišanju zaprli. To je v zvezi z dogodki v Maču. Radi znane brutalnosti Brajdičeve je narod tako razljučen, da ga je sklenil usmrtiti, če mu pride v roke. — Isto noč so bila v Zlataru razbita vsa okna na madjaronskih hišah; občinski bilježnik je grozil, da jih bo dal popraviti na občinske stroške. Občinski zastopniki pa so na to čvrsto reagirali, na kar jim je občinski bilježnik zapretel z zaporom, osobito včeraj omenjenim opozicionalcem. Narod je vsled tega silno razburjen in je vsak čas pričakovati velikega ustanka.

Ni resnica, kakor se je poročalo, da je narod znanega opozicionalca, župnika Čveka v Beli tepel, pač pa je res, da so kmetje prišli k njemu in ga vprašali, je-li pri njem skrita madjarska krona. Čvek je odgovoril, da to ni res, na kar so se kmetje mirno razšli.

Iz Djakova v Slavoniji pišejo: Ponoči so bile zamazane in potrgane vse madjarske poštne skrinjice in madjarski napisi. Orožniki vodijo strogo preiskavo.

Iz Sarajeva pišejo: V mestu Zelinju so prišli orožniki k Mohamedancu Sahidu, da izvrše hišno preiskavo. Slednji se je tako raljutil vsled tega, da je oba ubil s sekuro.

Klub vladne stranke je sklican danes k seji, da se razgovarja o položaju. Z druge strani se poroča, da je sklicanje bilo potrebno zato, ker ban meni, da se sabor ne more sestati poprej, dokler se v Zagrebu ne pomirijo duhovi. Nekateri člani hočejo predlagati, da se sabor skliče v Križevce, kjer je — nagla sodb.

Telefonska in brzjavna poročila.

Dunaj 5. junija. V današnji seji poslanske zbornice je prišel na razpravo novi nujni predlog poslancev Borčiča, Biankinija in tovarišev za stran dogodkov na Hrvatskem. Razprava o tem predlogu se je začela šele ob 1. uri popoldne. Poprej sta Körber in Giovannelli odgovarjala na različne interpelacije. Tudi več novih interpelacij je bilo vloženih, tako je dr. Šusteršič interpeliral zaradi de-

monstracij pred ljubljansko kazino, češki socialc Choc je s posebno interpelacijo zahteval, da naj se prestolonaslednika nadvojvodo Franca Ferdinanda pokara, ker je aplavdiral pesmi „Servus Březina“, Klofač pa je zahteval, naj trgovinski minister pojasni, če je res dal Klofaču denar za potovanje na Balkan. Končno je prišel na vrsto nujni predlog o hrvatskih zadevah. Utemeljeval je ta predlog Borčič, ki je govoril jako stvarno, a vendar odločno. Njegov govor je trajal 1¼ ure. Koj za njim je ostal ministrski predsednik Körber. Ta je govoril danes kaj kratko in tudi mirnejše kakor zadnjič. Izrekel se je seveda proti predlogu, v kolikor se tiče hrvatskih zadev in trdil, da on ni provokatorično govoril in da tudi hrvatska vlada ne postopa provokatorično. (Burni ugovori). Končno je izjavil, da je pripravljen predložiti zbornici uspeh preiskave zastran demonstracij pred ljubljansko kazino, čim bo preiskava dognana. Za njim je govoril dr. Herold, čigar veliki in ostri govor je napravil globok utis. Herold je rekel, da je Körber danes nastopil veliko svojo retirado. Körber se glede Hrvatske vedno postavlja na stališče, da se v transilvanske zadeve ne sme vtikati. Madjari pa se vedno vtikajo v cislitvanske zadeve. Tako so storili, ko je šlo za fundamentalne člane, tako so storili, ko je šlo za jezikovne naredbe in pri raznih drugih prilikah Körberjevo postopanje glede zaprosene avdijence hrvatskih poslancev pri cesarju je bilo neustavno in protimonarhično. Uradniško ministertvo sploh ni poklicani posredovalec med krono in med narodi. Kadar krona potrebuje narode, najde vedno pot do njih, ko pa narodi iščejo krono, se jim pot zapre. Madjari so se vedno borili proti tiranom in zato bi ne smeli sedaj kljubovati Hrvatom, ko se ti trudijo, da bi se iznebili krutega tirana. Herold je izjavil, da bodo Čehi hodili roko v roki s Hrvati in podpirali z vsemi močmi njih opravičeni boj. Za Heroldom je dobil besedo socialni demokrat Pernertstorfer, ki še govori. Prihodnja seja bo v torek.

Dunaj 5. junija. Olomuški nadškof Kohn je danes odpotoval v Rim, kamor je bil poklican ad audiendum verbum.

Dunaj 5. junija. 39letni delavec Karol Ruber je danes zaklal svojo ljubimko in potem skočil s tretjega nadstropja na cesto. Oba sta mrtva.

Zagreb 5. junija. Poročila raznih listov, da je zagrebški nadškof Posilović bil poklican v Rim zaradi postopanja hrvatske duhovščine proti banu, so neosnovana.

Rim 4. junija. Tukajšnji listi potrjujejo vest, da odstopi italijanski poslanik na Dunaju grof Nigra. Vladni listi skušajo obuditi mnenje, da odstop grofa Nigre ni posledica političnih, nego le zasebnih razmer, dočim pravijo razni drugi listi, da se je moralo nekaj posebnega zgoditi, ker je Nigra šele pred kratkim demonstrativno izostal od dvornega plesa v Budimpešti.

Gospodarstvo.

— **Mestna hranilnica v Kranju.** V mesecu maju 1903 je 329 strank vložilo 82.939 K 99 h, 428 strank dvignilo 116.584 K 25 h, 2 strankama se je izplačalo posojil 12.000 K, stanje hranilnih vlog 3.038.563 K 83 h, stanje posojil 1.918.274 K 11 h, denarni promet 380.227 K 52 h.

— **Mestna hranilnica v Radovljici.** V mesecu maju 1903 je 232 strank vložilo 60.061 K 37 h, 183 strank vzdignilo 47.552 K 14 h, 48 strankam se je izplačalo posojil 63.000 K, denarni promet 283.631 K 15 h.

